

REPUBLIKA E KOSOVËS - KOMUNA VUSHTRRI

Kryetari

Sheshi "Ahmet Krasniqi" nr.10, Tel.+383/38 2004240, E-mail: xhafer.sh.tahiri@rks-gov.net

PËR/ZA/TO:	KPF dhe Kuvendin e Komunës
CC	
PËRMES/PREKO/THROUGH	
NGA/OD/FROM:	Xhafer Tahiri Kryetar i Komunës
TEMA/SUBJEKAT/SUBJECT:	Draft Strategjia e përkrahjes së prodhueseve në Komunën e Vushtrrisë

Të nderuar/a anëtar/e të Kuvendit,

Të bashkëngjitur keni Draft – Strategjinë e përkrahjes së prodhueseve në Komunën e Vushtrrisë.

Dokumenti në fjalë iu dërgohet për shqyrtim në lexim të parë në mënyrë që të merret vendim për vënie në diskutim publik dhe miratim në mbledhjen vijuese të kuvendit të komunës.

Mirëpres sugjerimet vërejtjet dhe propozimet gjatë shqyrtimit të parë në mbledhje të kuvendit.

Ju faleminderit paraprakisht.

Me respekt!

KOMUNA E VUSHTRRIË

KONCEPT STRATEGJIK

I

PËRKRAHJES SË PRODHUESVE NË KOMUNËN VUSHTRRIË

MoU

Komuna e Vushtrrisë dhe GAC-Prishtina

Implementuar nga

Institute for Sustainable Development

SKK	Strategjia për Përkrahjen e Prodhuesëve
SËOT	Analiza e komunitetit për fuqitë, mundësitë, dobësitë, rreziqet
GLV	Grupi Lokal i Veprimit
MFT	Ministria e Financave dhe Transfereve
LED	Zhvillimi Ekonomik Lokal
BE	Bashkimi Evropian
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l' Economie Rurale
ZHERR	Zhvillimi Ekonomik Rural dhe Regjional

TABELA E PËRMBAJTJES

SHKURTESAT	2
PËRMBLEDHJA EKZEKUTIVE	5
HYRJE.....	7
OBJEKTIVI.....	8
METODOLOGJIA.....	9
Organizimi i grupit punues të komunitetit	9
Analizimi 9	
Zhvillimi strategjik 10	
Objektivat e Komunitetit.....	11
PROFILI EKONOMIK I KOMUNËS SË VUSHTRRISË.....	12
Struktura e popullatës sipas aktivitetit ekonomik	12
Buxheti Komunal dhe mbështetja për prodhues.....	12
ORGANIZIMI I GRUPIT PUNUES.....	13
PUNËTORIA PËR ANALIZËN SOCIO-EKONOMIKE	13
SWOT ANALIZA	14
PUNËTORIA PËR PRIORITETET STRATEGJIKE.....	17
VIZIONI DHE SYNIMET	18
VIZIONI DHE MISIONI.....	18
SYNIMET STRATEGJIKE.....	19
S1. Përkrahja administrative dhe fiskale e bizneseve prodhuese në komunën e Vushtrrisë.....	20
Privilegjimi i bizneseve prodhuese	21
Kartela e Privilegjit 21	
Përmirësimi i mëtutjeshëm i ofrimit të shërbimeve për bizneset.....	22
Klubi i prodhuesve 22	
Rregullimi ligjor për lehtësira fiskale komunale dhe nacionale	23
Rishqyrtimi dhe ndryshimi i rregulloreve komunale.....	23
Zona 0 në tatimin në pronë.....	23
Vushtrria Pilot projekt-Lehtësira fiskale (taksat nacionale) për prodhues	23
Suportimi i prodhuesëve nga administrata komunale në institucione tjera.....	24

S2. Rritja e kapaciteteve ekzistuese dhe potenciale të prodhuesëve	25
Themelimi i zonës së veçantë ekonomike për prodhues.....	26
THEMELIMI I QENDRËS TRAJNUESE DHE INOVATIVE.....	27
Laboratori i cilësisë dhe prodhimeve ushqimore	27
Financimi i prodhuesëve lokal.....	28
Roli vendimmarrës i prodhuesëve në të gjitha organet publike	28
Këshilli Ekonomik 28	
Grupi Lokal i Veprimit Vicianum	29
S3. Promovimi i prodhuesëve të Vushtrrisë në tregun nacional dhe global	30
Dita e prodhuesëve vushtrrias-Prishtinë.....	31
ÇAJFEST 31	
Projekte dhe aktivitete të tjera që GLV do të jetë bartëse	31
S4. Prodhuesit pjesë e vendimmarrjes publike.....	33
PRIORITETET	34
OBJEKTIVAT PRIORITARE NGA KOMUNA PËR ZHVILLIM DHE IMPLEMENTIM.....	35
SPECIFIKIMI I NEVOJAVE PËR PROJEKT PROPOZIM.....	35
PLANET PËR VEPRIM	36
Plani i Veprimit – Identifikimi dhe hartimi i profilit të bizneseve dhe prodhuesëve	36
Plani i Veprimit – Zona e veçantë ekonomike për prodhues	38
PLANI I AKTIVITETEVE.....	39
REKOMANDIMET	42
SHTOJCA I: KONTURAT E NJË PROJEKT PROPOZIMI	44
Shtojca IV: Përcaktimi i Treguesve Matës	47
SHTOJCA V: Shembull për implementimin e SPP	48

Plani për përkrahjen e prodhuesëve në komunën e Vushtrrisë e prezantuar në këtë dokument është një rishqyrtim më i thellë i komunitetit që thekson fokusin dhe nevojat prodhuesëve në komunën e Vushtrrisë. Kjo Strategji e cila përcakton orientimin strategjik të komunës që qëllim e ka zhvillimin dhe përkrahjen e prodhuesve në komunën e Vushtrrisë do të na shpie në formulimin e qëllimeve dhe objektivave strategjike të komunës dhe do të shërbejë si udhërrëfyes për punën e tyre të mëtejshme gjatë viteve të ardhshme. Strategjia përfundimtare është një mjet që duhet të implementohet, dhe kërkon ndihmë shtesë dhe kapacitete të zhvillimit të projekteve. Komuna e Vushtrrisë është e vetëdijshme se duhet të sigurojë udhëzime strategjike dhe udhëheqje nëse duhet të arrihen rezultatet konkrete. Kjo përfshinë mbikëqyrjen/përgjegjësinë, koordinimin dhe njerëzit kyç për të përkrahur iniciativat ekonomike rurale.

Komuna ka organizuar një ekip të gjerë të komunitetit i përbërë nga personat kyç të qeverisë lokale, të sektorit publik dhe atij privat dhe veçanërisht të prodhuesve pasi që objektivi është që planifikimi dhe implementimi i zhvillimit të sektorit prodhues të bëhet bashkarisht nga prodhuesit dhe komuna, që do të jetë fasilitator në të gjitha procesit e zhvillimit ekonomik rural dhe të strategjisë në përgjithësi. Ky ekip ka kompletuar një proces të analizimit të problemeve, nevojave dhe mundësive potenciale të komunës. Kjo punë ka nevojë që të shqyrtohet në kontekst të një profili social dhe ekonomik të ri freskuar me të dhëna. Ky proces do të shpie tek finalizimi i Strategjisë për përkrahjen e prodhuesve dhe do të lejojë komunën të përcaktojë detyrat dhe aktivitetet për të kompletuar një plan të implementimit.

Plani Zhvillimor Urban dhe dokumentet tjera planifikuese strategjike sigurojnë një profil të mirë ekonomik të komunës dhe shumica e të dhënave statistikore dhe informatat tjera në lidhshmëri me karakteristikat e Komunës. Këto dokumente gjithashtu kanë elaboruar mbi sektorët e mundshëm për zhvillim ekonomik dhe kanë identifikuar shumë projekte, shumica prej të cilave ende nuk janë implementuar, me përjashtim të disa projekteve të infrastrukturës.

Ekipi punues ka përgatitur një raport fillimor dhe një plan të punës i cili ka integruar përpjekjet e mëparshme për zhvillim ekonomik rural. Bazuar në këtë hulumtim dhe duke formuar lidhjet dhe koordinimin, ky ekip ka kontaktuar një kontraktues (pjesë e ekipit) për të lehtësuar hartimin sa më të arritshëm të strategjisë. Ekipi punues përbëhet nga përfaqësuesit e Green Art Center Prishtina si menaxhues të procesit të hartimit të strategjisë dhe operatorit ekonomik si implementues të SPP

Vushtrri. Përfaqësuesit e komunës së Vushtrrisë dhe përfaqësuesit e bizneseve prodhuese në komunën e Vushtrrisë kanë marrë pjesë aktive në procesin e hartimit të strategjive, kanë facilituar procesin dhe kanë monitoruar në përgjithësi punën. Duke pasur parasysh situatën e krijuar prej Pandemisë, grupi punues ka qenë i detyruar të ndryshojë formën e implementimit të SPP, të përshtatur kryesisht përmes intervistave me zyrtarët komunal dhe përfaqësuesit e bizneseve, në mënyrë që pas përfundimit të kësaj situatë të mbajë punëtori dhe forma tjera të punës grupore dhe të bëjë një evaluim të strategjisë për përkrahjen e prodhuesve.

Prandaj faza e II-të do të fokusohet më fuqishëm në thellimin dhe shtrirjen e ndikimit të arritur për modelet dhe zgjidhjet e fazës së I-rë.

Në këtë Draft të SPP është prezantuar plani për të përkrahur zhvillimin e sektorëve kyç të prodhimit në orientimet si vijon:

- **Inkudarimi i prodhuesve si pjesë e vendimarrjes publike.**
- **Krijimi i lehtësirave administrative dhe tatimore për prodhuesit.**
- **Rritja e kapaciteteve ekzistuese dhe potenciale të prodhuesve.**
- **Promovimi i prodhuesve të Vushtrrisë në tregun nacional dhe global.**

Nën udhëzimet e komunës së Vushtrrisë është filluar të punojë në agjendën e Strategjisë së Përkrahjes së Prodhuesve të komunës së Vushtrrisë dhe me përkrahje nga Green Art Center Prishtina. Nën rekomandimin tonë si implementues, fillimisht është formuar një ekip të cilët do të vazhdojnë organizimin e takimeve sipas nevojës për krijimin e profilit të komunitetit, planifikimit, dhe krijimit e evaluimit të strategjisë. Komuna nuk ka Profil të hartuar të komunitetit, por është krijuar profili socio-ekonomik si rezultat i punës workdesk dhe nga imformatat e marra nga zyrtarët komunal, dhe janë zotuar për dizajnim dhe rishiqim të të dhënave dhe plotësimit të këtij dokumenti me të dhëna¹. Grupi Punues ka për të koordinuar mbledhjen e të dhënave dhe të krijojë një agjendë zhvillimore.

Drejtoria për zhvillim ekonomik lokal deri më tani ka menaxhuar duke u bazuar në objektivat e tyre e cila është konsideruar orientuese për punën e komunës dhe të organeve të saj.

Ky dokument ka përfshirë karakteristika fizike, demografike, dhe ekonomike; infrastrukturën dhe shërbimet publike; shërbimet sociale; çështjet e rinisë, minoriteteve dhe gjinore; aktivitetet kulturore; përfshirja e organizatave jo-qeveritare dhe atyre ndërkombëtare; qeverisja lokale; dhe orientimet e zhvillimit strategjik.

Bazë e këtij dokumenti është Strategjia e Zhvillimit Lokal të Komunës së Vushtrrisë e cila është hartuar krahas Koncept Planit për Përkrahjen e Prodhuesve dhe si rrjedhojë ky dokument është pjesë përbërëse e Strategjisë.

Duke pasur parasysh situatën e prijuar prej pandemisë, grupi punes ka qenë i detyruar të ndryshojë formën e implementimit të SPP, të përshtatur kryesisht përmes intervistave me zyrtarët komunal dhe përfaqësuesit e bizneseve, në mënyrë që pas përfundimit të kësaj situatë të mbajë punëtori dhe forma tjera të punës grupore ku do të jenë pjesë integrale edhe përfaqësuesit e GLV-së dhe të bëjë një evaluim të strategjisë për përkrahjen e prodhuesve.

¹ Profili i komunitetit është dokument i veçantë dhe përdoret si letërnjoftim i komunës, dhe është dokument prezentues, ndërsa këtu, në këtë strategji, është përfshirë profili socio-ekonomik i komunës në mënyrë sa më të shkurtër pasi që nuk është në interes të këtij dokumenti të prezantohet këtu, por vetëm të ndihmojë në hartimin e strategjisë.

OBJEKTIVI

Bazuar në nevojat e prodhuesve të komunës së Vushtrrisë, resurset në dispozicion dhe përvoja, komuna e Vushtrrisë është e pozicionuar për të gjeneruar një strategji të re që synon në përkrahjen dhe zhvillimin e prodhuesve në komunën e Vushtrrisë, rritjen e punësimit nga sektori prodhues përmes nismave lokale, dhe krijimin e një ambienti për përshtetimin e përgjithshëm të zhvillimit të sektorëve prodhues si forcë e zhvillimit të komunës dhe gjithashtu si faktor edhe në tregun nacional.

Komuna e Vushtrrisë tanimë është duke punuar për të përsosur ambientin për përkrahjen e kapaciteteve lokale ekzistuese dhe për të mundësuar krijimin e vendeve të reja të punës dhe nismave të reja për ide biznesore dhe vetëpunësim.

Kryetari i Komunës së Vushtrrisë, udhëheqës të Drejtorisë së Zhvillimit Ekonomik Lokal dhe Drejtoria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural kanë shikuar mundësinë e lehtësimeve për bizneset prodhuese vushtrriase. Kërkesa për masa lehtësuese shpejt pritet të dalë si propozim konkret për t'iu adresuar organeve tjera në nivel lokal si përkrahje për bizneset prodhuese.

Me qëllim që të dalë në përkrahje të bizneseve prodhuese, pasi që ato nuk mund t'u bëjnë konkurrencë prodhimeve të huaja—kjo për shkak të ngarkesave të shumta që kanë, komuna do t'i përkrahë ato me mundësitë e lejuara përmes lehtësirave, mbështetjes, favorizimit dhe stimulimit për bizneset prodhuese vushtrriase.

Përkrahja e bizneseve prodhuese, është interes i komunës dhe qytetarëve, andaj kjo do të bëhet nga komuna fillimisht me vizita të këtyre bizneseve, ku do të identifikohen nevojat, kërkesat, problemet dhe pengesat, pastaj përkrahja e komunës të vij me lehtësime të mundshme, por natyrisht edhe me përkrahje të nivelit qëndror dhe agjensioneve tjera.

Për të përmbushur këto synime ambicioze, komuna duhet të mobilizojë dhe angazhojë të gjitha resurset që janë në dispozicion, të cilat resurse qartazi do të jenë të pamjaftueshme për implementimin e tërë planit, pasi që mbështetja nga institucionet qëndrore është më shumë se e kufizuar. Si rrjedhim, komuna do të kërkojë përkrahje domethënëse nga nivelet tjera të qeverisjes në Kosovë dhe organizatat ndërkombëtare në formë të edukimit, përvojës, dhe ndihmës teknike dhe financiare për të transformuar vizionet dhe synimet e saja, brenda periudhës më të shkurtër kohore të mundshme.

METODOLOGJIA

Zhvillimi i kësaj strategjie ka përfshirë këto hapa:

ORGANIZIMI I GRUPIT PUNUES TË KOMUNITETIT.

Komuna dhe GAC kanë emëruar ekspert që njëkohësisht është trajner dhe moderator për punëtoritë. E gjithë puna e hartimit të strategjive është menaxhuar nga eksperti. Eksperti ka krijuar ekipin për work desk, ka hartuar planin e veprimit për hartimin e strategjisë, duke propozuar agjendën e punëtorive, ekipin ndihmës dhe kordinimin me ekipin kordinues lokal që përfaqësojnë komunën dhe komunitetin në përgjithësi. Në koordinim me komunën është krijuar lista e pjesëmarrësve në punëtori 1 dhe 2, dhe janë dakorduar për hapat që do të ndiqen deri në hartimin e draftit përfundimtar të strategjisë.

ANALIZIMI

- a) Ekipi i krijuar nga eksperti fillimisht ka diskutuar dhe hartuar agjendën e punëtorive dhe janë bërë hulumtime nga zyra për profilin socio-ekonomik të lokalitetit dhe komunitetit që e mbulon komuna.
- b) Punëtorja e Parë e organizuar me ekspertin, stafin mbështetës të komunës dhe GAC, ka vlerësuar situatën duke përdorur pesë faktorët: 1) sfidat e deritashme të prodhuesve, performanca e deritashme e komunës dhe qëllimet e tashme, 2) mjedisi social dhe ekonomik, 3) infrastruktura, 4) resurset njerëzore dhe 5) kualiteti i jetës.
- c) Punëtorja e Dytë (e mbajtur në të njëjtën ditë me të parën dhe në përbërje të njëjtë) ka identifikuar mundësitë duke u bazuar në sfidat e deritashme dhe qëllimet që kanë komuna dhe prodhuesit në komunën e Vushtrrisë, është dakorduar për agjendën e punëtorisë 3 dhe 4 dhe janë ndarë përgjegjësitë dhe janë dhënë kontratat për punëtoritë pasuese. Në këtë takim punues janë bërë propozimet për pjesëmarrësit për punëtoritë 3 dhe 4 të cilat kanë dhënë kornizat e profilit social dhe ekonomik dhe janë përcaktuar orientimet strategjike të përkrahjes së prodhuesve.

ZHVILLIMI STRATEGJIK

Ashtu siç e përmendëm më parë, situata e krijuar nga pandemia globale ka kufizuar mënyrën e operimit të grupit punues, ku kryesisht është obliguar të komunikohet në formë elektronike dhe platforma online, duke kufizuar në këtë mënyrë takimet fizike në mes të të gjitha palëve. Për këtë arsye, pas përmirësimit të situatës, të gjitha palët do të bashkëpunojnë dhe praktikojnë takime grupore dhe punëtori të tjera për të rritur shkallën e efikasitetit dhe bashkëpunimit.

Prandaj faza e II-të do të fokusohet më fuqishëm në thellimin dhe shtrirjen e ndikimit të arritur për modelet dhe zgjidhjet e fazës së I-rë:

- a)
 1. Gjatë Punëtorisë së Tretë janë ftuar pjesëmarrës të cilat kanë prezantuar sektorin publik dhe disa nga grupet e interesit të sektorit privat si përfaqësues të prodhuesve.
 2. Grupet e komunitetit kanë analizuar strategjinë e tyre të zhvillimit fillimisht duke dhënë një pasqyrë të gjendjes ekzistuese të komunitetit prodhues të realizuara përmes prezentimit nga antarët komunal dhe të fasilituara nga eksperti.
 3. Pas diskutimit dhe përmes teknikave MOVE do të bëhet ndarja e grupeve tematike të cilat fillimisht diskutojnë, pastaj punojnë në grupe për të nxjerrë SWOT analizën. Pas përfundimit të punës prezantojnë punën e tyre në Flip Chart dhe pas çdo prezentimi diskutohet. Elementet të cilat kanë mundur të jenë pjesë e grupeve të tjera janë theksuar dhe nga diskutimet janë nxjerrë elemente të tjera që i kanë takuar punës së grupit por nuk janë theksuar nga grupi punës tematik.
 5. Gjithashtu pas përfundimit të SWOT analizës diskutohet se cilat janë mundësitë reale që të përfshihen si qëllime dhe objektiva të strategjisë.
- b)
 1. Në Punëtorinë pasuese, grupi prezenton idetë, vlerëson ato ide duke i përdorur kriteret e strukturuar dhe prioritetet e përzgjedhura. Duke u bazuar në të dhënat e pasqyruara dhe diskutuara deri më tani, stimulohet puna e grupeve përmes teknikave Brainstorming, të cilat bëjnë propozime për objektivat e strategjisë dhe pas propozimit përmes votimit të të gjithë pjesëmarrësve nxjerrën objektivat prioritare. Pas votimit, objektivat diskutohen dhe propozimet për ndryshime të mundshme përfshihen në objektivat prioritare.
 2. Duke u bazuar në objektivat prioritare të përcaktuara dhe të dhënat e pasqyruara grupet e rikrijuara për objektiva bëjnë propozime për misionin dhe vizionin e

strategjisë dhe përmes teknikave MOVE votohet për misionin dhe vizionin përfundimtar.

3. Nga struktura profesionale dhe në bazë të përfaqësimit të grupeve lokale që kanë, bëhet ndarja në katër grupe tematike, me bazë në objektiva prioritare. Grupet punojnë të ndara për përcaktimin e nën objektivave dhe në pjesën e dytë bëjnë propozimet për aktivitetet specifike, programet që komuna mund t'i implementoj, si dhe projektet të cilat komuna do t'i implementoj në të ardhëm.

- c) Pas hartimit të draftit të parë në konsultim me organet menaxhuese ftohen pjesëmarrësit për diskutim të të arriturave të deritashme dhe hartimin e planit të veprimit për projektet.

OBJEKTIVAT E KOMUNITETIT

- d) 1. Grupi ka përgatitur një plan të i cili ka përfshire vizionet e saj, synimet, objektivat, strategjitë, detyrat dhe aktivitetet dhe definimin e roleve dhe përgjegjësi.
2. Gjithashtu do të propozohen edhe projektet prioritare (nga një për secilin objektiva) që të përpilohet plani i veprimit i detalizuar dhe të jepen konturat për hartim të planeve të mëvonshme të veprimit për secilin projekt, aktivitet apo program.
3. Draft përfundimtar do të dërgohet te të gjithë pjesëmarrësit dhe do të rekomandohet që të dërgohet edhe te ekspertët e tjerë lokal që të merren rekomandime sipas teknikës Delfi.
4. Rekomandimet do të analizohen nëse janë të mundura dhe rekomandimet e aprovuara nga grupi kordinues do të përfshihen në strategji.

Ekonomia e komunës së Vushtrrisë/Vučitrn kryesisht bazohet në bujqësi, biznese të vogla tregtie dhe industri të përpunimit të drurit. Ka afërsisht 3,000 biznese të regjistruara private që operojnë në bashki. Numri i vlerësuar i njerëzve të punësuar në sektorin privat është 6,000 (**Burimi: Qendra Komonale e Regjistrimit të Biznesit**).

STRUKTURA E POPULLATËS SIPAS AKTIVITETIT EKONOMIK

Të dhënat statistikore (2011) për Komunën e Vushtrrisë tregojnë se nga 50 mijë persona të moshës mbi 15 vjet, vetëm 44.2% janë ekonomikisht aktivë – dhe vetëm 44.3% prej tyre janë të punësuar. Ekonomikisht joaktivë janë deklaruar 55.8% e popullsisë mbi 15 vjet². Struktura e pjesës së punësuar të popullatës sipas shkollimit, për grup-moshën 15-29 vjet, është paraqitur në grafikun e mëposhtëm. Ndërkaq, sa i përket qytetarëve që nuk janë ekonomikisht aktivë, 34.4% prej tyre si arsye për këtë e deklarojnë vijimin e shkollimit, ndërsa 45.5% kanë deklaruar që kujdesen për familjen apo shtëpinë. Këtu duhet të përmendet që 7% e popullatës janë në gjendje ekonomike të rëndë, duke jetuar nga ndihmat sociale, ndërsa 7.6% si burim kryesor të jetesës i kanë pensionet³.

BUXHETI KOMUNAL DHE MBËSHTETJA PËR PRODHUES

Për vitin fiskal 2019, Komuna e Vushtrrisë e ka një buxhet prej rreth 19.1 milion €. Të hyrat në buxhet janë kryesisht nga grantet qeveritare, që përbëjnë rreth 86.5% të totalit të buxhetit komunal, ndërkaq, rreth 13.5% të pjesës së mbetur komuna i gjeneron nga të hyrat vetanake. Pagat dhe mëditjet mbesin kategori që përbën rreth 53.4% të buxhetit total. Kategoria e mallërave dhe shërbimeve bën pjesë me rreth 16.1%, ndërkaq, pjesa që i dedikohet investimeve kapitale është rreth 27.8% e shumës totale⁴.

² Popullësia e moshës 15 vjeç e mbi, sipas statusit të aktivitetit aktual (2011), Platforma Online ASKDATA, Agjencia e Statistikave të Kosovës.

³ Popullësia sipas burimit kryesor të jetesës (2011), Platforma Online ASKDATA, Agjencia e Statistikave të Kosovës.

⁴ Ligji mbi ndarjet buxhetore për Buxhetin e Republikës së Kosovës për vitin 2019, Ministria e Financave, <https://mf.rks-gov.net/desk/inc/media/4CEFBA4C-4397-4901-AB93-2AA37F43A9F7.pdf>.

Nga shkurti i këtij viti është filluar me workdesk nga të gjithë të angazhuarit dhe është bërë analizimi i të dhënave kyçe që kanë të bëjnë me komunitetin në territorin e Vushtrrisë, specifikat që e veçojnë territorin dhe mundësitë që kanë. Kordinimi për punëtoritë është bërë po në këto takime parapërgaditore. Ekspertët dhe fasilitatorët kanë ndihmuar që të krijojnë një hartë orientuese për Vushtrrinë duke u bazuar në gjendjen ekzistuese, aftësitë, shkathtësitë dhe sfidat e tyre. Këto takime janë mbajtur me shumicën e përfaqësuesve të komunës përmes takimeve online, shkak i situatës së krijuar dhe pamundësisë së takimeve në grupe.

Pas diskutimeve për profilin social dhe ekonomik, shumica e të dhënave për hartimin e strategjisë janë nxjerrë dhe janë të qarta. Pjesëmarrësit kanë identifikuar se çfarë janë mundësitë e tyre, çfarë janë potencialet, nevojat, si dhe kërkesat e komunitetit. Në këto takime është rekomanduar që së paku 50% e pjesëmarrësve të përfaqësojnë sektorin privat, andaj jemi përkushtuar që pjesëmarrja në punëtori të jetë sipas kësaj kërkesë.

Pas draftimit të strategjisë, pjesëmarrësit e të gjitha punëtorive do të jenë të njoftuar dhe do të mund të japin vërejtjet apo sygjerimet dhe pas analizimit të tyre do të dalin rekomandimet të cilat do të inkorporohen në strategji.

PUNËTORIA PËR ANALIZËN SOCIO-EKONOMIKE

Kjo punëtori ka qenë e dizajnuar për të analizuar katër faktorët dimenzional të SWOT analizës. Është vendosur që analiza sociale, ekonomike dhe mundësitë strategjike të bëhen përmes analizës SWOT, pasi që pjesëmarrësit kanë qenë më të gatshëm dhe kanë pasur më shumë njohuri për këtë metodë të analizimit.

Në mënyrë që pjesëmarrësit të kenë sa më shumë njohuri dhe ta kenë të qartë gjendjen e tanishme, fillimisht është bërë prezentimi i grupit punues duke u fokusuar në përbërjen e anëtarve, shkathtësive dhe sfidave që kanë. Historiati i komunës për veprimet që kanë bërë në përkrahje të prodhuesve vendorë kanë qenë pjesë e prezentimit.

Pastaj është bërë prezentim i profilit socio-ekonomik i komunitetit që e përfaqëson komuna e Vushtrrisë. Pas mbylljes së diskutimit janë ndarë grupet sipas metodës së shortit dhe kanë punuar në grupe. Pas përfundimit, secili grup ka bërë prezentimin dhe është debatuar me pjesëmarrësit e tjerë. Nëse janë gjetur argumente shtesë, janë shtuar me tjetër ngjyrë në flip chart. Ngushtë është debatuar edhe për ndërlidhjen e këtyre të gjeturave dhe aktivitetet e komunës. Gjatë gjithë kohës, të gjithë pjesëmarrësit kishin çasje në strategjitë dhe dokumentet e deritashme planifikuese dhe profilin socio-ekonomik të komunës.

Pesë faktorët e rëndësishëm 1) çasja në kapital, 2) mjedisi për biznes, 3) infrastruktura, 4) resurset njerëzore dhe 5) kualiteti i jetës, janë fokusuar gjatë gjithë punëtorisë, duke i shënuar në flip chart edhe me ndihmën e fasilitatorve. Zyrtarët komunal dhe përfaqësuesit e sektorit privat kanë punuar afër me njëri tjetrin për të analizuar këta faktorë. Kjo punëtori është pjesa e parë e procesit që e drejton komunitetin në një punë më komplekse—zhvillimin dhe implementimin e strategjisë së saj. Pjesëmarrësit kanë dëgjuar me kujdes të gjitha raportet, kanë respektuar pikëpamjet e njëri tjetrit dhe janë përkushtuar që të punojnë bashkërisht për ta ndërtuar të ardhmen e tyre.

SWOT ANALIZA

Para se grupet të ndahen, është bërë një prezentim i dokumenteve strategjike të deritashme dhe gjithashtu nga eksperti dhe përfaqësuesi i komunës është shqyrtuar Plani Zhvillim Urban, si dokument më i lartë planifikues i komunës. Kërkesa e komunës që strategjia të jetë në harmoni me dokumentet tjera ka bërë që të gjithë pjesëmarrësëve t'u jepet orientim dhe informata për elementet e SWOT të dokumenteve të tjerë dhe analiza të tjera me fokus në komunë.

Grupet kanë pasur pamje të vazhdueshme në SWOT të strategjisë së deritashme, por megjithatë propozimet e tyre kanë qenë më konkrete, dhe gjithashtu kishin dallime me strategjinë e deritanishme. Arsyetimi ishte kryesisht që karakteristikat e SWOT të deritanishme janë shumë të përgjithshme dhe nuk përfaqësojnë objektivisht karakteristikat lokale të komunës.

Mbrendshëm	<p>PËRPARËSITË</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozita gjeografike • Resurset njerzore dhe natyrore : toka e punueshme • Bizneset prodhuese • Kultivimi dhe përpunimi i patates • Pemëtaria në rritje dhe me mundësi potenciale • Trashëgimia kulutore dhe historike • Bashkëpunimi institucional dhe performanca e mirë • Binjakëzimet me qytete/komuna ndërkombëtare • Aftësimi profesional • Industri tradicionale: prodhimi bujqësor, përpunimi i ushqimit, druri • Menaxhimi i mbeturinave • Zonat e mëdha të tokës pjellore bujqësore me sisteme funksionuese të ujitjes • Hapsira rekreative dhe sportive • Vendosja e paqes dhe rendit me shkallën e ulët të krimit
Jashtëm	<p>MUNDËSITË</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kushtet e favorshme dhe një traditë në prodhimin e produkteve bujqësore • Zonat industriale • Infrastrukturë e përshtatshme • Resurse humane profesionale • Përkrahja e prodhuesve lokal (hapsira dhe marketingu) • Potencial i shkëlqyeshëm për zhvillimin e sektorit të agrobiznesit për shkak të interesit të investitorëve për zgjerimin e kapaciteteve të agro-përpunimit • Programe trajnuese për punëtorë • Diaspora e fuqishme • Panaire për punësim dhe për prodhues lokal • Turizmi dhe agrobiznesi • Zhvillimi i perimtarisë

Tabela 2. Elementet e identifikuara të Përparësive dhe Mundësive të SWOT sipas punëtorisë.

DOBËSITË	
Mbrendshëm	<ul style="list-style-type: none"> • Buxhet i kufizuar • Numër i pamjaftueshëm i stafit profesional • Procedurat e zgjatura të prokurimit • Niveli i lartë i papunësisë • Vonesa në menaxhimin e buxhetit • Përvojë e pamjaftueshme e komunitetit të biznesit dhe pushtetit vendor në funksionimin e një sistemi të ekonomisë së tregut • Konkurrenca jo-lojale • Kapacitete të kufizuara infrastrukturore në mbrojtje nga fatkeqësitë natyrore • Mungesa e kooperativave bujqësore • Mos-organizimi i bizneseve dhe fermerëve • Niveli i ulët i bashkëpunimit ndërmjet bizneseve dhe institucioneve arsimore • Mungesa e platformave promovuese • Mos implementimi i LED • Kompetencat e padefinuara Qeveri-Komunë • Mënyrat jo të duhura të subvencionimit të bujqësisë • Bujqësi e paorganizuar
RREZIQET	
Jashtëm	<ul style="list-style-type: none"> • Humbja e tokës bujqësore për shkak të zhvillimeve të mëdha të paligjshme • Migrimi i të rinjëve të kualifikuar • Mungesa e politikave për mbrojtjen e prodhuesve vendorë • Mos-implementimi i strategjisë si pasojë e ndryshimit të pushteteve • Mungesa e fondeve komunale për të mbështetur NVM-të • Mbështetja selektive e Qeverisë për Komuna • Konkurrenca jo-lojale • Politikat kuadrore në sektorët publik • Mungesë e laboratorëve për vlerësimin e cilësisë së produkteve, •

Tabela 5. Elementet e identifikuara të Dobësive dhe Rreziqeve të SWOT sipas punëtorisë.

Kjo punëtori është dizajnuar për të identifikuar problemet dhe nevojat, kapacitetet dhe mundësitë për përfshirjen dhe implementimin e katër parimeve të rëndësishme të përkrahjes së prodhuesve lokal të komunës së Vushtrrisë.

- **Inkuadrimi i prodhuesve si pjesë e vendimarrjes publike.**
- **Krijimi i lehtësirave administrative dhe tatimore për prodhuesit.**
- **Rritja e kapaciteteve ekzistuese dhe potenciale të prodhuesve.**
- **Promovimi i prodhuesve të Vushtrrisë në tregun nacional dhe global.**

Në fasilitimin e vazhdueshëm të zyrtarëve komunal dhe përfaqësuesit e sektorit privat kanë punuar së bashku për të analizuar këto parime.

Në fillim të punëtorisë B, apo punëtorisë për përcaktimin e orientimeve strategjike, është prezentuar strategjia e deritanishme e cila tani më është jashtë fushëveprimit të saj kohor. Pjesëmarrësit kanë pasur mundësi të shqyrtojnë aktivitetet e deritanishme dhe gjithashtu kanë shprehur rezervat për qëllimet, objektivat dhe të arriturat e komunës.

Me qëllim që pjesëmarrësit të japin më shumë propozime, fillimisht të gjitha grupet kanë bërë propozimet e tyre për qëllimet e strategjisë. Pas propozimit dhe diskutimit të 12 qëllimeve, të gjithë pjesëmarrësit veç e veç kanë pasur mundësi që të bëjnë propozim për tri qëllime prioritare dhe ato që kanë marrë më shumë pikë janë zgjedhur. Pas zgjedhjes është diskutuar dhe janë bërë disa modifikime për qëllimet përfundimtare prioritare.

Nga struktura profesionale dhe në bazë të përfaqësimit të grupeve lokale që kanë, është bërë ndarja në katër grupe tematike me bazë në qëllime prioritare. Grupet kanë punuar të ndara për përcaktimin e objektivave strategjike për qëllimet e përzgjedhura dhe në pjesën e dytë kanë bërë propozimet për aktivitetet specifike, programet që komuna mund t'i implementojë, si dhe projektet të cilat komuna do t'i implementojë në të ardhmen.

Të gjitha këto aktivitete të punëtorive grupore tematike janë diskutuar dhe analizuar nga të gjithë pjesëmarrësit dhe nga diskutimet e të gjitha grupeve, janë bërë propozimet përfundimtare me aprovimin e të gjithë pjesëmarrësve.

VIZIONI DHE SYNIMET

Gjatë hulumtimit të ekipit dhe nga puna në punëtori është pasqyruar se komuna e Vushtrrisë ka potenciale bujqësore, blegtorale, turistike dhe posaqërisht është shprehur kultivimi dhe përpunimi i patates, potenciale këto të cilat mund të shërbejnë për krijim të vendeve të punës së qytetarëve të Vushtrrisë. Gjithashtu nga gjendja aktuale është e qartë se sektori i perimtarisë dhe prodhimi janë vendimtarë për kapacitetet e deritanishme të krijuara në komunë. Punëtorja e tretë dhe e katërt i ka definuar vizionet, synimet strategjike dhe idetë për projekte bazuar në rezultatet e mbledhura gjatë punëtorive të mëparshme.

Nga kato kapacitete lokale të lartëcekura dhe nga këto karakteristika janë propozuar dhe vendosur synimet strategjike dhe objektivat e strategjisë për përkrahjen e prodhuesve në komunën e Vushtrrisë.

VIZIONI DHE MISIONI

DEKLARATA E MISIONIT DHE VIZIONIT

Vizioni.-Komuna e Vushtrrisë është mjedis i përshtatshëm për biznese prodhuese dhe ka ndërtuar strukturë funksionale ndërlidhëse ndërmjet sektorëve të bujqësisë, blegtorisë dhe industrisë përpunuese dhe prodhuese.

Misioni.-Vushtrria është atraktive për vizitorët e rinj sepse ka pozitë dhe infrastrukturë të përshtatshme për bizneset prodhuese ekzistuese dhe potenciale. Prodhuesit ndihen komod në komunën e Vushtrrisë përderisa komuna i mbron dhe ofron lehtësira administrative dhe lehtësita tjera biznesore. Vushtrria është komunë me shumë prodhues të cilët punësojnë të gjithë qytetarët e saj në këto biznese.

SYNIMET STRATEGJIKE	Synimi strategjik 1
	○ 1. <u>Krijimi i lehtësirave administrative dhe fiskale për prodhuesit.</u>
	Synimi strategjik 2
	○ <u>Rritja e kapaciteteve egzistuese dhe potenciale të prodhuesve.</u>
Synimi strategjik 3	
○ <u>Promovimi i prodhuesve të Vushtrrisë në tregun nacional dhe ndërkombëtar.</u>	
Synimi strategjik 4	
○ <u>Inkuadrimi i prodhuesve si pjesë të vendimmarrjes publike.</u>	

Kryetari i Komunës ka shprehur qartë orientimet e tij strategjike për përkrahjen e prodhuesve të Komunës së Vushtrrisë, i cili opinion ka qenë bazë për zhvillimin e tyre nga grupet punese dhe nga punëtoritë që janë mbajtur me zyrtarë komunal, komunitetin e biznesit dhe me përfaqësues të shoqërisë civile. Komuna e Vushtrrisë duhet të bazohet në këtë dokument strategjik dhe të bëjë ndryshimet e nevojshme në rregullativën ligjore, në buxhet dhe ky dokument të jetë orientimi për planifikimet e ardhshme të buxhetit të komunës. Zyrtarët kryesorë komunal janë shprehur të gatshëm të implementojnë të gjitha aktivitetet të cilat dalin nga ky plan, duke filluar në përfshirjen e bizneseve prodhuese në vendimarrjen publike përmes organeve të cilat janë të propozuara në këtë dokument, në krijimin e mekanizmave të cilët e mundësojnë mbështetjen direkte dhe indirekte të bizneseve prodhuese dhe ndryshimeve institucionale të cilat e mundësojnë bashkëveprimin e organeve publike në harmoni me nevojat dhe qëllimet e komunitetit të biznesit.

S1. PËRKRAHJA ADMINISTRATIVE DHE FISKALE E BIZNESEVE PRODHUESE NË KOMUNËN E VUSHTRISË

PRIORITETI STRATEGJIK 1		
Përkrahja administrative dhe fiskale e bizneseve prodhuese në komunën e Vushtrrisë		
Qëllimi 1	Qëllimi 2	Qëllimi 3
Privilegjimi i bizneseve prodhuese	Rregullimi ligjor për lehtësira fiskale komunale	Suportimi i prodhuesve nga administrata komunale në institucione tjera

Bazuar në përvojat e deritashme të komunës së Vushtrrisë, mbështetja për prodhuesit ka qenë kryesisht morale dhe shumë e drejtëpërdrejtë dhe e pakursyer. Komuna e Vushtrrisë ka bashkëpunuar ngushtë me fermerë, prodhues, kultivues e zejtarë dhe ka shërbyer si një urë lidhëse ndërmjet tyre dhe organeve komunale. Asistimi teknik dhe për prodhues është bërë kryesisht nga Drejtoria për Zhvillim Ekonomik Lokal në Komunën e Vushtrrisë, pasi që prodhuesit kanë qenë të informuar për aplikimet eventuale për grante, subvencione apo kërkesa tjera.

Është e qartë se Komuna e Vushtrrisë si edhe pjesa më e madhe e Kosovës ballafaqohet me **burime të reduktuara për financimin** e zhvillimeve dhe projekteve kapitale, që ndërlidhet fuqishëm me çështjen e zhvillimit ekonomik, me politikat ekonomike, papunësinë dhe varfërisë në aspektin social dhe lidhet me sektorin publik në përmirësimin e infrastrukturës publike. Kufizime edhe më të mëdha janë në kategorinë e shpenzimeve të subvencioneve në mënyrë që komuna të mund të përkrahë finaciarisht bizneset prodhuese ekzistuese apo bizneset e reja.

Në këto kushte, krijuesit e politikave ekonomike sfidohen me nevojën e nxitjes së investimeve të reja. Prandaj krijimi i një ambienti miqësor afarist dhe ambientit adekuat institucional për tërheqjen e investimeve të jashtme të drejtëpërdrejta imponohet si një nga prioritetet më të rëndësishme të politikave ekonomike dhe reformës ekonomike.

Bazuar në këto kushte, pjesëmarrësit kanë vlerësuar që qëllim kryesor i prioritetit 1 të jetë privilegjimi i bizneseve prodhuese në të gjitha institucionet lokale dhe nacionale, përfshirë edhe ato të partneritetit publiko-privat siq është GLV-ja.

PRIVILEGJIMI I BIZNESEVE PRODHUESE

Komuna e Vushtrrisë është e dalluar për nga bizneset prodhuese sidomos ato biznese të cilat si lëndë të parë përdorin produktet bujqësore dhe blegtorale të kultivuara në komunën e Vushtrrisë nga fermerët lokal dhe nga vetë bizneset prodhuese.

Përveç bizneseve prodhuese të industrisë përpunuese dhe ushqimore, Vushtrria është e njohur edhe për bizneset e industrisë së rëndë të cilat në të kaluarën (para luftës) kanë qenë bazë e zhvillimit ekonomik dhe punësimit në komunë.

Zejtaria gjithashtu është shumë e njohur dhe e zhvilluar në Vushtrri, e cila ka një traditë të lashtë dhe lidhet me vetë historikun e qytetërimit dhe kulturës së vjetër vushtrriase.

Disa nga veprimet, projektet dhe programet që komuna e Vushtrrisë duhet t'i implementojë si veprime të administratës komunale për privilegjimin e prodhuesve vushtrrias janë të sqaruara më poshtë.

KARTELA E PRIVILEGJIT

Kartela e privilegjit është një kartelë të cilën komuna e Vushtrrisë—Drejtoria për Zhvillim Ekonomik Lokal e lëshon për prodhuesit lokal duke u mbështetur në kritere të caktuara.

Kartela e privilegjit përmban disa privilegje për mbajtësin e kartelës duke i lejuar biznesit që mos të kushtëzohet në pagesë/mospagesë të taksave komunale, të ketë të drejtën e shërbimeve të mënjëherëshme (specifikohet lista e shërbimeve), të kenë një ditë dhe kohë të caktuar në muaj që të takohen me kryetarin dhe stafin politik dhe administrativ përgjegjës për të diskutuar për sfidat, mundësitë dhe nevojat e tyre.

PËRMIRËSIMI I MËTUTJESHËM I OFRIMIT TË SHËRBIMEVE PËR BIZNESET

1. Standardizimi i shërbimeve për biznese.
2. Krijimi i një regjistri të të gjitha shërbimeve publike, si në nivelin qendror, ashtu edhe në atë lokal. Regjistri do të shërbejë për ndërtimin eventual të sistemeve informative të integruara mes shërbimeve të ndryshme.
3. Krijimi i një baze qendrore të të dhënave për shërbimet publike prej së cilës sistemet e ndryshme informative do të mund të nxjerrin informata, duke e eliminuar kështu nevojën që qytetarët dhe bizneset të japin informata të cilat shteti tashmë i ka në dispozicion.
4. Vendosja e një sistemi të freskimit të rregullt të informatave lidhur me ofrimin e shërbimeve brenda Ministrisë së Administratës Publike për tërë Administratën Publike.
5. Harmonizimi i mëtutjeshëm i legjislacionit për shërbimet në përputhshmëri me Direktivën e BE-së për shërbimet.

KLUBI I PRODHUESVE

Klubi i prodhuesve është një organ i regjistruar zyrtarisht i cili mbështetet nga Komuna e Vushtrrisë. Komuna e mbështetë klubin e prodhuesve në sigurimin e premisave për funksionim, administratë dhe shpenzime tjera operacionale. Selia e Klubit të Prodhuesve sygjerohet të jetë në komunë.

Kryetari i Komunës dhe Drejtori i Departamentit për Zhvillim Ekonomik Lokal automatikisht janë pjesë vendimarrëse e Klubit të Prodhuesve.

Funksioni i Klubit të prodhuesve është që të sigurojë lehtësira për prodhues dhe gjithashtu të jetë organ këshillëdhënës jo-formal për Kryetarin e Komunës.

RREGULLIMI LIGJOR PËR LEHTËSIRA FISKALE KOMUNALE DHE NACIONALE

Ekonomia e tregut si orientim zhvillimor i ditëve të sotme është padyshim një ndër faktorët që dita ditës po ndikon në iniciativat e qytetarëve për të krijuar kushte për punësim apo vetëpunësim. Deri më tani është dëshmuar se sektori prodhues ka potencial për punësimin e qytetarëve të Komunës së Vushtrrisë.

Duke u mbështetur nga ky fakt ku prodhuesit kanë pozitë dominuese në komunë (dhe synohet nga shumë komuna dhe vende tjera), atëherë komuna duhet të shqyrtojë dhe ndryshojë shumë nga rregulloret të cilat krijojnë lehtësira për bizneset prodhuese.

RISHQYRTIMI DHE NDRYSHIMI I RREGULLOREVE KOMUNALE.

Rregulloret komunale janë hartuar në mënyrë që prodhuesit të identifikohen dhe trajtohen njëjtë me të gjithë bizneset, andaj nisur nga ky fakt Komuna duhet të rishqyrtojë të gjitha rregulloret komunale për privilegjimin e prodhuesve lokal.

ZONA 0 NË TATIMIN NË PRONË

Për t'i mundësuar bizneseve prodhuese lehtësira të prekëshme tatimore, sygjerohet që të shtohet një zonë e quajtur **Zona 0**, në të cilën hyjnë bizneset prodhuese sipas kategorive të specifikuar paraprakisht.

Kjo zonë tatimohet me normë tatimore shumë të ulët, mundësisht vlerë e afërt me zero.

VUSHTRRIA PILOT PROJEKT-LEHTËSIRA FISKALE (TAKSAT NACIONALE) PËR PRODHUES

Kryetari i Komunës në bashkëpunim me Klubin e Prodhuesve të hartojnë një pilot projekt të cilin do t'ia propozojnë Ministrisë së Financave dhe transfereve që Komuna e Vushtrrisë të jetë Pilot Projekt për lehtësira fiskale të prodhuesve. Lehtësirat mund të përfshijnë subvencionimin e pagave për punëtorët e rinj që punojnë në prodhim, në përqindje të caktuar.

Përderisa niveli nacional të implementojë projektin për lehtësira, komuna mund ta ndajë një fond simbolik nga subvencionet për përkrahjen e prodhuesve duke ia paguar një pjesë të pagës punëtorëve të rinj në prodhim.

SUPORTIMI I PRODHUESVE NGA ADMINISTRATA KOMUNALE NË INSTITUCIONE TJERA

Klubi i prodhuesve si organizim i përbashkët i komunës dhe prodhuesve të ndërtojnë kapacitete të cilat i ofrojnë bizneseve asistencë teknike dhe profesionale. Administrata e klubit do t'i informojë dhe ndihmojë bizneset në hartimin dhe përpilimin e projekt propozimeve në favor të prodhuesve.

S2. RITJA E KAPACITETEVE EKZISTUESE DHE POTENCIALE TË PRODHUESVE

Një ekonomi e tregut është më efikase dhe e aftë për të gjeneruar rritje ekonomike nëse shteti ndërhyt sa më pak tek ndërmarrjet private. Por, roli i shtetit është i pashmangshëm për të stimuluar krijimin e ndërmarrjeve konkurruese në sektorët me vlerë të lartë të shtuar. Industritë e tilla bëjnë që rritja ekonomike të prodhojë zhvillim të qëndrueshëm ekonomik. E ardhmja e zhvillimit të Kosovës dhe gjithashtu e Komunës së Vushtrrisë varet nga fushëveprimi dhe produktiviteti i ndërmarrjeve. Duhet inkurajuar krijimi, qëndrueshmëria dhe produktiviteti i ndërmarrjeve private lokale, si dhe tërheqja e investimeve të huaja. Kosova tashmë ka arritur të konsiderueshme në këtë fushë, në veçanti renditja në raportin e “Të Bërit Biznes”. Në anën tjetër, kjo nuk është e mjaftueshme. Prandaj, komuna e Vushtrrisë duhet të vazhdojë tutje duke përkrahur në vazhdimësi prodhuesit e rinj, ndërmarrjet ekzistuese prodhuese, si dhe investitorët potencial nga jashtë. Është e domosdoshme një çasje e re dhe inovative në ndërhyrjet e shtetit dhe të komunës, të cilat do t’i mundësonin bizneseve të zhvillohen në mënyrë më solide dhe me çasje më të mire në kapital. Prandaj, duhet të ndërhyhet vetëm në fushat në të cilat tregu vetëvetiu nuk mund t’i zgjidhë pengesat e tij për zhvillim, me qëllim të inkurajimit të zhvillimit të sektorit privat që konsiderohet fundament për këtë shtyllë.

PRIORITETI STRATEGJIK 2

Rritja e kapaciteteve ekzistuese dhe potenciale të prodhuesve

Qëllimi 1	Qëllimi 2	Qëllimi 3
Themelimi i zonës së veçantë ekonomike për prodhues	Financimi i prodhuesve	Roli vendimarrës i prodhuesve në të gjitha organet publike

Komuna e Vushtrrisë ka kapacitete të cilat do të mund të ngritnin sektorin e prodhimit si sektor kyç në komunë. Pozita gjeografike dhe veçantitë e saj mund ta bëjnë komunën atraktive për prodhues të ndryshëm. Komuna mund të tërheq prodhues nga Kosova ashtu edhe nga vendet tjera.

Projektet, aktivitetet dhe programet që do t'i ndërmarrë komuna, në mënyrë që prodhimi të jetë sektor kyç janë:

THEMELIMI I ZONËS SË VEÇANTË EKONOMIKE PËR PRODHUES

Komuna e Vushtrrisë është duke ndërtuar zonën ekonomike e cila do të destinohet për të gjitha bizneset. Por, në mënyrë që Vushtrria të identifikohet si Zonë e Veçantë Ekonomike për Prodhues atëherë duhet të inicojë dhe propozojë Qeverisë themelimin e Zonës së Veçantë Ekonomike të destinuar për prodhues apo sektorë të veçantë prodhues.

Ekipi punues ka bërë kërkesë nga AKP që të vihen në dispozicion të gjitha tokat e AKP të cilat nuk janë privatizuar ende dhe që mund të jenë të përshtatshme për zonë prodhuese me kushte të veçanta.

Në këtë zonë mund të aplikohen lehtësira si fiskale (kompetencë nacionale), lehtësira në taksa komunale dhe gjithashtu mund të jep tokën në shfrytëzim të bizneseve prodhuese me tarifa jashtëzakonisht të ulëta.

Në zona të veçanta ekonomike, Qeveria e Kosovës mund të vendosë norma të veçanta të tatimeve.

THEMELIMI I QENDRËS TRAJNUESE DHE INOVATIVE

Themelimi i Qendrës Trajnuese dhe Inovative i mundëson bizneseve prodhuese që të shfrytzojnë hapsirat për trajnimin e punëtorëve potencial për ndërmarrjet e tyre. Gjithashtu, në këtë Qendër prodhuesit mund t'i trajnojnë punëtorët në fusha të ndryshme.

Spektori i inovacionit mund t'i shërbejë bizneseve për stimulimin dhe nxerrjen e inovacioneve që mund t'i nevojiten ndërmarrjeve të tyre dhe investimeve të reja potenciale nga bizneset prodhuese.

Investimi i Qendrës Trajnuese dhe Inovative bëhet nga komuna e Vushtrrisë apo nga investimet e huja që komuna mund t'i gjej ndërsa me rregullore të veçantë rregullohet financimi i aktiviteteve operative të institucionit nga komuna.

LABORATORI I CILËSISË DHE PRODHIMEVE USHQIMORE

Tanimë është dëshmuar që prodhuesit e Vushtrrisë janë shumë të zotë dhe të edukuar. Ata deri më tani kanë ndjekur kurse dhe trajnime profesionale, por edhe bazë kanë pasur traditën. Nga vizitat studimore e kanë parë shumë të nevojshme që objekti i destinuar për laborator për kontrollin e cilësisë dhe produkteve ushqimore do të mund t'i ndihmojë shumë si në hulumtime të ndryshme, poashtu edhe në aktivitete të tjera shumë të nevojshme për ata.

Laboratori mund të jetë pjesë e Qendrës Inovative dhe Trajnuese.

RREGULLORE PËR KUSHTE PRIVILEGJUESE PËR PRODHUES

Komunës i rekomandohet që të themelojë një rregullore e cila i destinohet kushteve privilegjuese për prodhuesit lokal. Në rregullore të specifikohen fushat ku prodhuesit privilegohen si: në shfrytëzim të tokës publike, në prokurimet nga komuna (autorizohet Klubi i Prodhuesve si organizatë të kryejë procedurat në emër të komunës), etj.

Me këtë rregullore gjithashtu duhet të specifikohet që bizneset prodhuese të kenë përparësi edhe në zonën ekzistuese.

FINANCIMI I PRODHUESVE LOKAL

Komuna e Vushtrisë të harmonizojë të gjitha rregulloret komunale të cilat influencojnë bizneset, posaqërisht prodhuesit. Gjithashtu të krijojë mundësi të reja të financimit.

FONDI KOMUNAL PËR PÛRKRAHJEN E PRODHUESVE

Komuna e Vushtrisë me një rregullore të veçantë, apo me vendim, të krijojë një Fond për mbështetje të prodhuesve vushtrrias. Fondi mund të themelohet si fondacion apo mund të ndahet për çdo vit një vlerë e caktuar e buxhetit e cila i destinohet bizneseve prodhuese. Ndarja e këtij fondi bëhet sipas kriterëve të përcaktuara në vendim apo rregullore.

Projekte dhe aktivitete të tjera në financim:

- a) Të gjitha tatimet e paguara nga prodhuesit t'i kthehen dyfish bizneseve përkatëse përmes subvencioneve.
- b) Mbështetja financiare në aktivitete promovuese të bizneseve prodhuese.
- c) Organizimi i konferencave për prodhuesit në Vushtri.
- d) Broshura informative dhe promovuese për bizneset prodhuese vushtrriase.

ROLI VENDIMMARRËS I PRODHUESVE NË TË GJITHA ORGANET PUBLIKE

Komuna e Vushtrisë duhet t'i krijojë prodhuesve—përmes Klubit të Prodhuesve—pjesëmarrje aktive në të gjitha organet vendimmarrëse.

Për ta mundësuar këtë përparësi së pari duhet të themelohen disa trupa si:

KËSHILLI EKONOMIK

Në këtë trup prodhuesit duhet t'i takojë së paku kryetari dhe sekretari dhe përmes këtij këshilli të themelohet çasja e prodhuesve në vendimarrjen publike⁵.

GRUPI LOKAL I VEPRIMIT VICIANUM

Në parim, grupet lokale të veprimit - GLV, sipas Leader-it i takojnë një familjeje të gjerë të partneriteteve publike-private, të cilët janë bërë instrumente të domosdoshme për të përballuar numrin e rritur të detyrave publike—nga infrastruktura e rrugëve e deri te shkenca dhe arsimi. GLV-të janë instrumente për qeverisje lokale apo organe udhëheqëse për zhvillim lokal. Për më tepër, GLV është një hapësirë komunikimi ku njerëzit zbulojnë dhe shkëmbejnë eksperiencat që i kanë në interesa të fushave të përbashkëta. Grupi Lokal i Veprimit (GLV) “Vicianum” është themeluar në vitin 2009, pas një periudhe dy vjeçare të ndërtimit të kapaciteteve dhe mbështetjes direkte nga projekti 'Strategjitë Zhvillimore Lokale' (LDS), projekt ky i financuar nga BE-ja, dhe i menaxhuar nga Zyra Ndërlidhëse e Komisionit Evropian (ECLO) në Kosovë. GLV bazohet në veçoritë kryesore të çasjes LEADER siç janë: 1. Strategjitë zhvillimore lokale “te bazuara në zonën lokale”, 2. Partneritetet publike-private “të quajtura GLV” dhe 3. Qasjes “nga poshtë-lartë” me kompetenca vendimmarrëse për GLV-të të cilat marrin parasysh përpunimin dhe zbatimin e Strategjive Zhvillimore Lokale.

Duke qenë se prodhuesit janë të rëndësishëm së veçantë në Vushtrri, atëherë pozita e prodhuesve në GLV, posaqërisht në vendimarrjen e GLV-së, duhet të jetë prioritare.

⁵ Këshilli Ekonomik është një organ që është i përbërë nga përfaqësues të të gjitha grupeve ekonomike duke përfshirë menaxhimin dhe fuqinë punëtore dhe që vepron si një organ këshillues.

S3. PROMOVIMI I PRODHUESVE TË VUSHTRRISË NË TREGUN NACIONAL DHE GLOBAL.

PRIORITETI STRATEGJIK 3		
<u>Promovimi i prodhuesve të Vushtrrisë në tregun nacional dhe global.</u>		
Qëllimi 1	Qëllimi 2	Qëllimi 3
Festa-Dita e Prodhuesve	Konferenca vjetore e prodhuesve	Rregullimi ligjor për ekspozimin e prodhimeve lokale në subjektet ekonomike të shitjes

Prodhimet vendore edhe më tej vazhdojnë të përballen me një konkurrencë të ashpër ndaj prodhimeve të importuara të cilat në treg dalin me çmime më të ulëta. Prodhimet vendore janë më cilësore dhe më të sigurta, sepse nuk i nënshtrohen transportit të gjatë e qëndrimit nëpër depo dhe janë të çertifikuara me standarde ndërkombëtare. Mirëpo, prodhimeve vendëse po i mungon promovimi i duhur nga ana e shtetit.

Prodhuesit vendorë vazhdimisht kritikojnë ashpër institucionet gjegjëse se nuk po bëjnë asgjë rreth promovimit të produkteve vendëse dhe rëndësisë së konsumimit të tyre në zhvillimin ekonomik të vendit.

Sipas prodhuesve dhe njohësve të çështjes së ekonomisë, nëse do të kishte më shumë konsum të produkteve vendore, efekti multiplikativ për ekonominë e Kosovës do të ishte tjetër, ku do t'i kishte dhënë shtytje zhvillimit ekonomik e do ta rriste punësimin.

Ka pasur kampanja prej asociacioneve të bizneseve për promovim të produkteve vendore, dhe qeveria mundohet që në çdo prezantim të saj t'i ketë produktet vendore, mirëpo qytetari ende nuk është i vetëdijshëm se cilat janë aspektet pozitive të konsumit të produkteve vendore.

Komuna e Vushtrrisë duke pasur parasysh që ka shumë biznese të njohura prodhuese dhe që njihen në të gjithë Kosovën dhe jashtë vendit, duhet ta bëjë promovimin e prodhuesve dhe prodhimeve të tyre së paku në nivel të Kosovës.

DITA E PRODHUESVE VUSHTRRIAS-PRISHTINË

Duke qenë se të gjitha komunat mundohen t'i promovojnë prodhuesit dhe bizneset e tyre përmes ditëve dhe aktiviteteve të ndryshme në komunën e tyre, do të ishte mundësi e mirë që Komuna t'i promovojë prodhuesit e saj në një ditë të caktuar, në një vend të frekuentuar, ashtu siç është Sheshi Nënë Tereza në Prishtinë.

Promovimi mund të bëhet përmes një panairi në vende të frekuntuara dhe të përcjellet me aktivitete të tjera si:

1. Panairi i prodhimeve vushtrriase i plotësuar edhe me një pjesë të kulturës
2. Konferenca me ekspertë dhe biznese vushtrriase në Prishtinë
3. Dhurimi i pakove me prodhime vendore për qytetarë në nevojë

ÇAJFEST⁶

Meqenëse Komuna e Vushtrrisë e ka një ditë për promovimin e prodhimeve dhe bizneseve të quajtur si Dita e Patates, atëherë është shumë e nevojshme që një ditë pas saj të themelohet një event që përmban aktivitete të ndryshme promovuese dhe që i kushtohen prodhuesve vushtrrias.

Duke pasur parasysh që Vushtrria është e njohur për lokalet që e servojnë çajin si pije tradicionale, mund të tërhiqen shumë vizitorë duke i dhënë fokus edhe servimit të vizitorëve me çaj.

PROJEKTE DHE AKTIVITETE TË TJERA QË GLV DO TË JETË BARTËSE

⁶ ÇajFest është event që komuna e organizon rregullisht.

- Hartimi i profilit të prodhuesve (dokument njoftues)
- Tregu lëvizës
- Aplikimi në grante për prodhues
- Ngritja e profesionistëve të rinj
- Trajnime dhe sesione informuese lidhur me praktikat bashkëkohore
- Asistencë për plotësimin e standardeve dhe çertifikim të produkteve vendore

PRIORITETI STRATEGJIK 4⁷

Inkuadrimi i prodhuesve në vendimarrje

Qëllimi 1	Qëllimi 2	Qëllimi 3
Inkuadrimi në vendimarrjen e qeverisjes lokale	Inkuadrimi në Këshillin Ekonomik, në Qendrën e Biznesit dhe GLV	Emërimi i një përfaqësuesi të bizneseve në Asamblenë Komunale si vëzhgues

⁷ Objektivi Strategjik 4, është i elaboruar gjerësisht në Strategjinë për Zhvillim Lokal të Komunës së Vushtrrisë, si dokument i hartuar njëkohësisht me këtë dokument.

PRIORITETET

Në takimin e mbajtur, Grupi Punues Komunal ka vlerësuar strategjitë dhe ka zgjedhur tri projektet më prioritare për secilin prej synimeve strategjike. Si shtesë, janë zhvilluar detyrat për të implementuar strategjitë dhe afatet e përafërta kohore për projektet prioritare (nga një projekt për secilin synim strategjik). Këto strategji dhe plane të veprimit janë paraqitur në tabelën e mëposhtme.

PRIORITETI STRATEGJIK 1		
Përkrahja administrative dhe fiskale e bizneseve prodhuese në komunën e Vushtrrisë		
A 1	A 2	A 3
Kartela e Privilegjit	Klubi i Prodhuesve	Zona 0 në tatim në pronë
PRIORITETI STRATEGJIK 2		
Rritja e kapaciteteve ekzistuese dhe potenciale të prodhuesve		
A 1	A 2	A 3
Themelimi i zonës së veçantë ekonomike për prodhues	Qendra trajnuese dhe inovative	Fondi komunal për prodhim
PRIORITETI STRATEGJIK 3		
Promovimi i prodhuesve vushtrrias		
A 1	A 2	A 3
Dita e prodhuesve vushtrrias në Prishtinë	Festa Hajdeni n'Çaj dhe ha prodhime vendore	Hartimi i profilit të prodhuesve
PRIORITETI STRATEGJIK 4		
Inkuadrimi i prodhuesve në vendimmarrje		
A 1	A 2	A 3
Inkuadrimi në vendimmarrjen e qeverisjes lokale	Inkuadrimi në Këshillin Ekonomik, në Qendrën e Biznesit dhe GLV	Emërimi i një përfaqësuesi të bizneseve në Asamblenë Komunale si vëzhgues

OBJEKTIVAT PRIORITARE NGA KOMUNA PËR ZHVILLIM DHE IMPLEMENTIM

Qëllimet në vijim janë zgjedhur për zhvillim të MENJËHERËSHËM. Ekipet për veprim janë formuar dhe planet provuese të veprimit janë zhvilluar për të përgatitur projekt propozimet.

PROJEKTET PRIORITARE TË KOMUNËS

S1	S2	S3	S4
Kartela e prodhuesit (privilegjit)	Themelimin e zonës së veçantë ekonomike për prodhues	Festa Hajdeni n'Çaj e ha prodhime vendore	Evidentimi i prodhuesve dhe Krijimi i Profilit të Prodhuesve

SPECIFIKIMI I NEVOJAVE PËR PROJEKT PROPOZIM

Para çdo projekt propozimi, komuna do të përgadisë deklaratën e nevojave për projekt propozimin. Pasi që komuna nuk ka një dokument identifikues për komunën, atëherë është shumë e nevojshme që të krijohet profili i komunitetit me seksionin e veçantë për prodhues apo së paku profili i prodhuesve. Me poshtë do të paraqitet deklarata e nevojave për profilin e prodhuesve. Në shtojcën 2 do të paraqitet Deklarata e nevojave për Profilin e Komunitetit.

PLANET PËR VEPRIM⁸

Pas përzgjedhjes së projekteve më prioritare, komuniteti i ka identifikuar grupet e interesit për të krijuar ekipin për veprim. Këto ekipe veprimi kanë përgatitur planet paraprake për veprim. Projektet prioritare do të zhvillohen në projekt propozime.

PLANI I VEPRIMIT – IDENTIFIKIMI DHE HARTIMI I PROFILIT TË BIZNESEVE DHE PRODHUESVE

Tabela 5 –Plani për Veprim për Profilin e Bizneseve— Komuna e Vushtrrisë

Emri i aktivitetit	Aplikuar nga	Përkrahur nga	Data fillimit	Data përfundimit	Rezultatet e pritura	Komentet
Përgatitja e një projekt	Administrata e Komunës, Drejtoria për Zhvillim Ekonomik	Komuna, donatorët	Prill 2020	Prill, 2020	Koncepti dhe propozimi janë përgatitur	
Parashtron propozimin	Drejtoria për Zhvillim Ekonomik	Kryetari i Komunës	Prill 2020	Sa më parë që është	Aprovimi është marrë	

⁸ Planet për veprim të dedikuara për projektet janë mostër sa më e përafërt me aktivitetet që komuna do të duhej t'i ndërmerren pas përzgjedhjes së projekteve prioritare në secilin vit. Buxheti nuk planifikohet pasi që shumë projekte kryhen me vetëkontribut dhe planifikimi bëhet pasi që të ndërmerren këto aktivitete.

Emri i aktivitetit	Aplikuar nga	Përkrahur nga	Data fillimit	Data e përfundimit	Rezultatet e pritura	Komentet
Për aprovim				mundur		
Definimi rregullativ	Drejtoria për Zhvillim Ekonomik	Kryetari dhe donatorët	Prill 2020	Prill 2020	Ligjërishit është procesuar	
Identifikimi i burimeve të financimit	Administrata e Komunës & Donatorët	Agjensionet partnere në Kosovë	Maj, 2020	Sa më parë që është mundur	Hartuesi dhe fondet për pajisje janë identifikuar	
Hartimi	Ekzekutuesi	Administrata e Komunës	Qershor, 2020	Për t'u diskutuar	Aprovimi i dizajnit përfundimtar	

PLANI I VEPRIMIT – ZONA E VEÇANTË EKONOMIKE PËR PRODHUES

Tabela 5 –Plani për Veprim për Zonën e veçantë ekonomike për prodhues, Komuna e Vushtrrisë

Emri i aktivitetit	i Aplikuar nga	Përkrahur nga	Data fillimit	e Data përfundimit	Rezultatet e pritura	Komentet
Përgaditja e një projekti	Administrata e Komunës	Komuna, GLV, Prodhuesit	Maj, 2020	Korrik, 2020	Koncepti dhe propozimi janë përgatitur	
Parashtron propozimin për aprovim	Komuna	Komuna, Bizneset dhe Qeveria e Kosovës	Gusht, 2020	Sa më parë që është e mundur	Aprovimi është marrë	
Definimin rregullativ	Administrata e Komunës&Qeveria	Qeveria	Tetor 2020	Nëntor 2020	Ligjërishit është procesuar	
Identifikojë burimet e finacimit	Administrata e Komunës	Qeveria	Korrik 2020	Sa më parë që është mundur	Hartuesi dhe fondet për pajisje janë identifikuar	
Hartimi	Ekzekutuesi	Administrata e Komunës dhe GLV	Dhjetor 20120	Për t'u diskutuar	Aprovimi i dizajnit përfundimtar	

PLANI I AKTIVITETEVE

Aktiviteti	Periodha e implementimit	Organet Përgjegjëse	Veprimet	Kosto financiare	Burimet e financimit	Sqarime plotësuese
Krijimi i Grupit për Implementimin e Strategjisë	Dhjetor 2020	Kryetari i Komunës	Një zyrtar publik për secilën drejtori	S'ka kosto financiare		GIS merret me shqyrtimin e mënyrës së implementimit dhe i rekomandon kryetarit me plan vjetor dhe mujor
Kartela e Privilegjit	Dhjetor 2020	Drejtorja për Zhvillim Ekonomik Lokal	Identifikimi i prodhuesve; vendimi ose rregullorja për lehtësira	2,500 euro në vit	Buxheti i Komunës, kategoria Mallëra dhe Shërbime	Kartela e privilegjon pronarin e saj me shërbime më të lehta dhe qasje në subvencionim
Përmirësimi i mëturshëm i ofrimit të shërbimeve për bizneset – Standardizimi i Shërbimeve	Dhjetor 2020	Drejtorja e Administratës	Të vendosen rregullat e shërbimit	10.000 euro	Buxheti i Komunës, kategoria Mallëra dhe Shërbime	Të hartohen shërbime standarde dhe të trajnohet stafi kompetent
Klubi i prodhuesve	Janar 2021	Kryetari i Komunës	Vendim i Kuvendit Komunal osë MoU ndërmjet prodhuesve dhe kryetarit	S'ka kosto financiare		Klubi i Prodhuesve krijohet si OJQ. Kryetari dhe Drejtori duhet të jenë antarë të Bordit
Rishqyrtimi dhe ndryshimi i rregulloreve komunale për përkrahje direkte dhe indirekte për prodhuesit	Janar-Dhjetor 2021	Administrata Komunale & Kuvendi Komunal	Analiza e rregulloreve dhe vendosja e qëllimeve për rregulloret e reja	S'ka kosto financiare		
Fondi Komunal për përkrahjen e prodhuesve	Janar -Shtator 2021	Kryetari & Drejtorja e Financave	Të planifikohet si pjesë e buxhetit apo si organ PPP	200.000 euro për çdo vit	Buxheti i Komunës dhe burimet e jashtme	Fondi mund të krijohet edhe si Fondacion me PPP

Zyra për Përkrahjen Profesionale dhe Teknike të Prodhuesve (mund të jetë si për të gjitha bizneset)	Shkurt, 2021	Kryetari	Të gjendet hapësira, të trajnohet stafi	10,000 në vit	Buxheti i Komunës	Mund të angazhohen edhe ekspertë të jashtëm kohë pas kohe
Themelimi i zonës së veçantë ekonomike për prodhues	Mars, 2021-Dhjetor 2022	Administrata komunale& MTI	Të aplikohet në MTI	25,000 euro themelimi; 1.5 milion ndërtimi	Komuna dhe MTI	
Laboratori i cilësisë dhe prodhimeve ushqimore	2021	Drejtorja për Zhvillim Ekonomik Lokal	Të fillohet me hartimin e koncept projektit dhe të aplikohet për financim	50.000-200.000 euro	Qeveria e Kosovës ose Agjensionet Ndërkombëtare	
Këshilli Ekonomik						KE është i elaboruar në SZHEL
Grupi Lokal i Veprimit Vicianum						GLV është e elaboruar në SZHEL
Ekspozimi i prodhimeve lokale në subjektet ekonomike të shitjes me pakicë	Janar, 2021	Drejtorja e Administratës dhe Drejtorja e Zhvillimit Ekonomik	Rregullore Komunale	10,000 euro në vit	Buxheti i Komunës	
Maratona “Të Marshojmë për Prodhimet Vendore”, Vushtrri-Prishtinë	2021	Drejtorja e Kulturës	Regjistrimi në Federatën Atletike	5,000 euro në vit	Komuna dhe Qeveria	Duhet të jetë pjesë e VicianumFest
Panairi i prodhimeve vushtrriase i plotësuar edhe me një pjesë të kulturës-Prishtinë	2021	Drejtorja e Zhvillimit Ekonomik dhe Drejtorja e Kulturës	Të përfshihet si aktivitet në VicianumFest	5,000 euro në vit	Komuna e Vushtrrisë	
Konferenca me ekspertë dhe biznese vushtrriase në Prishtinë	2021	Drejtorja e Zhvillimit Ekonomik dhe Drejtorja e Kulturës	Të përfshihet si aktivitet në VicianumFest	5,000 euro në vit	Komuna e Vushtrrisë	
Dhurimi i pakove me prodhime vendore për qytetarë në nevojë-Prishtinë	2021	Drejtorja e Zhvillimit Ekonomik dhe Drejtorja e Kulturës	Të përfshihet si aktivitet në VicianumFest	5,000 euro në vit	Komuna e Vushtrrisë	
Hartimi i profilit të prodhuesve (dokument njoftues)	Dhjetor 2020	Drejtorja e Kulturës		10,000 euro	Komuna e Vushtrrisë dhe burimet e jashtme	Domument shtesë të Profilit të Komunës

Tregu lëvizës	2021	Drejtoria e Administratës		15,000 euro	Komuna e Vushtrrisë dhe burimet e jashtme	
Ngritja e profesionistëve të rinj të kualifikuar për prodhim	2021	Drejtoria e Arsimit	Të jetë pjesë përbërëse e arsimit profesional dhe në bashkëpunim me biznese	S'ka kosto financiare		Të jetë pjesë përbërëse e arsimit profesional dhe në bashkëpunim me biznese
Trajnime dhe sesione informuese lidhur me praktikat bashkëkohore të menaxhimit të prodhimit	2021-2025	Drejtoria e Zhvillimit Ekonomik		5,000 euro në vit	Qeveria e Kosovës ose Agjensionet Ndërkombëtare	
Asistencë për plotësimin e standardeve dhe çertifikim të produkteve vendore	2021-2025	Drejtoria e Zhvillimit Ekonomik		5,000 euro në vit	Qeveria e Kosovës ose Agjensionet Ndërkombëtare	
Inkuadrimi në vendimmarrjen e qeverisjes lokale, inkuadrimi në Këshillin Ekonomik, në Qendrën e Biznesit dhe GLV	2021	Drejtoria e Zhvillimit Ekonomik	Rregullorja ose Memorandumi		Qeveria e Kosovës ose Agjensionet Ndërkombëtare	
Emërimi i një përfaqësuesi të bizneseve në Asamblenë Komunale si vëzhgues	2021	Drejtoria e Zhvillimit Ekonomik	Rregullorja ose Memorandumi		Qeveria e Kosovës ose Agjensionet Ndërkombëtare	

- Të krijohet Grupi Strategjik si organ i Drejtorive përgjegjëse i cili i rekomandon Kryetarit implementimin e aktiviteteve sipas periudhave vjetore dhe mujore.
- Komuna e Vushtrrisë pas periudhës së pandemisë të merret menjëherë me implementimin e strategjisë duke e mbledhur bordin dhe akterët e tjerë për diskutimin e agjendës dhe ndarjes së përgjegjësi.
- Në fund të secilit vit, komuna, ekspertët dhe akterët lokalë të mbajnë punëtori për evaluimin e strategjisë dhe përgaditjen e raportit të të arriturave të deritanishme.
- Në fillim të secilit vit, komuna duhet të mbajë punëtori për përzgjedhjen e projekteve prioritare dhe hartimin e agjendës për implementimin e tyre.
- Për secilin projekt, në secilin vit të përzgjedhjes si projekte prioritare, komuna duhet të përcaktojë përgjegjësit e projektit, aktivitetit apo programit që duhet të implementohet.
- Duke pasur parasysh që komuna nuk ka buxhet të rregullt në baza vjetore, personat përgjegjës duhet të krijojnë marrëdhënje komunikimi dhe t'i njoftojnë akterët të cilët janë sygjeruar për financim apo implementim të tyre.
- Komuna duhet të bëjë përpjekje maksimale që të angazhojë në forma të ndryshme të gjithë antarët e bordit dhe në mënyrë indirekte edhe grupet lokale.
- Të themelohen trupat e cekura të prodhuesve dhe të inkuadrohen në vendimmarjen komunale.
- Sa më shpejt të rishiqohen dhe ndryshohen rregulloret komunale.
- Të themelohen marrëdhënje funksionale të komunës me të gjitha trupat e bizneseve dhe GLV.
- Të merren parasysh dhe të implementohen të gjitha elementet dhe karakteristikat e konceptit LEADER.

- Të hulumtohet vazhdimisht për fonde (grante, financim, donacion) në të gjitha agjensitë kombëtare dhe ndërkombëtare të cilat i mbështesin prodhuesit dhe konceptin LEADER dhe gjithashtu të kërkohet fonde për financimin e projekteve edhe nga agjensitë dhe institucionet tjera në favor të prodhuesve.
- Inkurajohet komuna që pavarësisht përfundimit të marrëdhënjes kontraktuale me hartuesit e strategjisë, t'i drejtohen atyre për sqarime dhe gjithashtu të ftohen në punëtoritë vjetore të vlerësimit të performancës apo planit për vitin e ardhshëm.

Emri i projektit

Emri i projekti duhet të jetë përshkruar në mënyrë të mjaftueshme, me qëllim që të kuptohet se çka është dhe se ku ndodhet.

Qëllimi i projektit

Qëllimi, pjesë e të cilit është ky projekt, duhet të theksohet në mënyrë specifike dhe të kuptueshme. Nëse strategjitë dhe projektet e tjera janë ose do të jenë pjesë e këtij qëllimi, deklaroheni se si ky projekt ndërlidhet dhe se cilat veprime parashikohen ose janë planifikuar për të përfunduar strategjitë e tjera, në mënyrë që të arrihet qëllimi i përgjithshëm.

Rezultatet e pritura

Përshkruaj rezultatet e pritura të projektit. Këto rezultate të pritura do të jenë objektivat që mund të maten për të parë nëse projekti është duke e përmbushur atë që është përcaktuar të bëhet. Shembulli në vijim është ajo çka duhet : *Do të themelohet një qendër për përkrahje të projekteve dhe të biznesit. Ajo do të vendoset në një zyrë që aktualisht nuk është duke u shfrytëzuar dhe do të ketë ekspertë të profiëve të ndryshme që do të punojnë me orar të plotë. Kjo qendër do t'u ofrojë shërbime të drejtpërdrejta profesionale bizneseve dhe do të jetë gjenerator për projekte. Pritet që gjatë vitit të parë të kontraktohen shtatë investitorë që punësojnë nga më së paku 10 puntorë të rinj. Qendra do të organizojë rrjetin e marketingut të biznesit të vogël dhe të mesëm dhe prodhojë plane të veprimt të zhvillimit ekonomik lokal.*

Lokacioni

Të jepen hollësitë se ku do të vendoset projekti. Komunitet e Kosovës po ballafaqohen me përgatitjen e planit të ardhshëm urbanistik; prandaj është domosdoshmëri përcaktimi i lokacionit për projektet e ndryshme. (Shënim: Shumë komuna e kanë identifikuar si pjesë të planeve të tyre strategjike, zhvillimin e zonave industriale, të inkubatorëve të biznesit dhe të projekteve të bujqësisë, për të cilat kërkohet hapësirë dhe lokacion, por në të shumtën e rasteve nuk janë identifikuar lokacionet për këto projekte).

Afatet kohore

Përshkruaj se kur do të fillojë projekti dhe të identifikohen pikat e ndryshme të rëndësishme që do të arrihen gjatë implementimit të projektit. Paraqitni datën se kur pritet përfundimi i projektit. Afati kohor mund të paraqitet duke e përdorur një diagram të thjeshtë me pikat e rëndësishme, për të siguruar tregues të qartë se kur do të realizohen detyrat e ndryshme dhe se kur do të përfundohet projekti.

Plani i veprimit

Plani i veprimit ose i punës paraqet në hollësi se për çka ka të bëjë projekti, dhe përshkruan renditjen e asaj se çka dhe nga kush duhet të realizohet sipas një rendi të caktuar, në mënyrë që projekti të përfundohet me sukses. Shkurtimisht, ai është plan i qartë dhe një grup udhëzimesh që i drejton ata të cilët do të implementojnë projektin. Kjo po ashtu u tregon agjencive financuese se ekziston një dizajn logjik. Plani i veprimit duhet të ketë lidhshmëri me datat e përcaktuara në seksionin e afateve kohore.

Detyrat konkrete dhe përgjegjësitë

Në këtë pjesë identifikohet se kush (individ, ekipi i komunitetit, kontraktuesi, etj.) ka përgjegjësinë për çdo detyrë ose aktivitet të identifikuar në planin e punës. Kjo e lidhë planin e punës dhe afatin kohor me individët specifik ose grupet e caktuara, të cilët do t'i realizojnë detyrat dhe aktivitetet.

Personat përgjegjës

Kjo është listë e plotë me ata individë dhe organizata që përgjigjen për implementimin e suksesshëm të projektit, siç janë ekipi i implementimit të projektit të GLV ose ekipi thelbësor.

Koordinimi

Kjo pjesë e propozimit përcakton se si ekipet e implementimit do të komunikojnë dhe do të koordinohen me agjencitë e tjera të zhvillimit lokal ose me planet rajonale. Propozimi duhet të identifikojë këto agjenci dhe të sqarojë hollësisht se si do të vendoset dhe të mbahet ky kontakt.

Strategjia e marrëdhënieve me publikun

Marrëdhëniet dhe komunikimi me publikun janë shumë me rëndësi për një zhvillim ekonomik lokal të suksesshëm. Prandaj, propozimi duhet të tregojë se cilat metoda ose procedura të shpërndarjes së informatave do të përdoren dhe kush do të jetë përgjegjës për marrëdhëniet dhe komunikimin me publikun gjatë implementimit të projektit. Këtu përfshihet edhe fakti se si do të përfshihen mediat për të avancuar punën e projektit dhe për të informuar komunitetin e gjerë rreth aktiviteteve të GLV.

Mundësitë për zhvillim të mëtejshëm

Përprojekta e planifikimit strategjik dhe projekti i GLV duhet të konsiderohen si fillim, e jo si fundi i procesit. Prandaj, në propozim duhet të përfshihet një tregues i projekteve, strategjive dhe i qëllimeve që do të pasojnë në të ardhmen. Merrni parasysh se si projekti mund të shfrytëzohet si trampolinë për të vazhduar dhe zgjeruar përprojekta e GLV pas implementimit të projektit të menjëhershëm, siç është fillimi i projekteve ose i strategjive të reja ose krijimi i institucioneve të reja për të vazhduar më tutje punën e GLV.

Buxheti

Buxheti duhet të ndërlihet me planin e veprimit dhe afatin kohor. Ai duhet të jetë buxhet realistik që do të mundësojë përfundimin e projektit. Nëse jo, të propozohet se si do të merren fondet shtesë. Buxheti është element i rëndësishëm në propozim dhe do të përdoret si bazë për monitorimin e shpenzimit të fondeve, prandaj ai duhet të saktësojë njësitë se për çka do të shfrytëzohen paratë dhe se si do të shpenzohen ato.

Financime të tjera

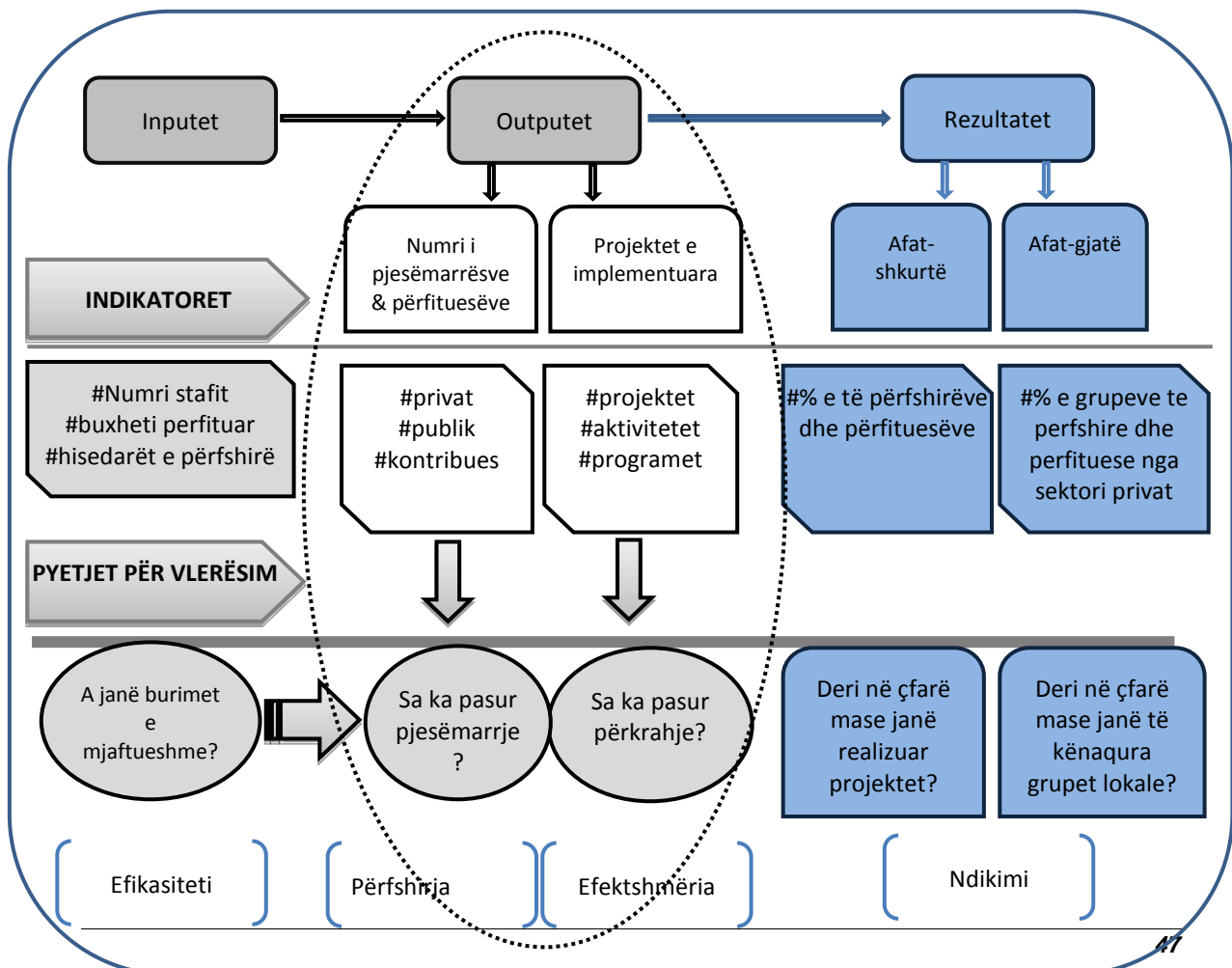
Të përshkruhet çdo plan, si pjesë e propozimit ose në vazhden e planit strategjik, për të kërkuar financim nga donatorët e tjerë (qeveritë nacionale ose rajonale, organizatat e tjera financuese, ndihmesë teknike, etj.). Theksoni se kujt do t'i dorëzohen propozimet dhe për çfarë qëllimi.

SHTOJCA IV: PËRCAKTIMI I TREGUESVE MATËS

“Treguesit e Bazuar në Performancë” janë vendosur në *Matricën për Monitorim dhe Raportim*.

Treguesit kryesor janë ndarë në mes të efekteve dhe rezultateve. *Efektet* maten në bazë të aktiviteteve të organizuara dhe rezultateve të arritura. Ato e përshkruajnë nivelin e efektivitetit dhe rezultateve të arritura si pjesë e vlerësimit të brendshëm dhe të vazhdueshëm. *Rezultatet* maten në bazë të ndikimit të arritur si pjesë e një vlerësimi të jashtëm i cili do të zhvillohet në baza periodike vjetore.

Mirëpo, siç edhe shihet në tabelën në vijim, arritjet dhe rezultatet do të realizohen vetëm me aktivitete të mjaftueshme të garantuar nga organet përgjegjëse komunale, me investime shtesë në burimet jashtme (buxhet dhe personel) dhe përfshirje më të madhe të palëve të interesuara, p.sh. prodhuesit, fermerët local, grupet e interesit, ekspertët lokal, përfituesit, përkrahja direkte dhe indirekte publike etj.

SHTOJCA V: SHEMBULL I BUXHETIT PËR IMPLEMENTIMIN E SPP

Shembull i planifikimit të buxhetit për implementim të strategjisë:

BUXHETI I REKOMANDUAR PËR IMPLEMENTIMIN E SPP					
	Vitet				
Te hyrat	2019	2020	2021	2022	2023
Të rregullta nga komuna		130,000 €	130,000 €	130,000 €	130,000 €
Kontributi në natyrë nga angazhimi prodhuesve		35,000 €	35,000 €	35,000 €	35,000 €
Kontributi në natyrë nga komuna (qiraja, stafi angazhuar etj)		5,000 €	5,000 €	5,000 €	5,000 €
Finacimet nga komuna (bashkëfinacime të projekteve)		100,000 €	100,000 €	100,000 €	100,000 €
Finacimet nga jashtë (partnerët e implementimit të projekteve)		100,000 €	100,000 €	100,000 €	100,000 €
Bashkëfinacimet nga përfituesit e projekteve		50,000 €	50,000 €	50,000 €	50,000 €